

מדת בדת

לע"נ מרן ר' יחזקאל בן ר'

יעקב חיים סרנא זצוק"ל

הערות והצעות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 216 פרשת שופטים תשע"ו

בבא קמא קא-קז

רב כהנא אומר שנחלקו תנאים בעצי הסקה ששינוי שלא מוסרים פירות שביעית למשרה וכבוסה ולר' יוסי נותנים פירות שביעית למשרה וכבוסה, ונחלקו שלת"ק לומדים מלאכלה למעט משרה וכבוסה ור' יוסי למד מלכם לכל צרכיכם, ות"ק סובר שלומדים מלכם כמו לאכלה שזה הנאה שבאה עם הביעור אך משרה וכבוסה זה הנאה שאחר הביעור, ור' יוסי למד מלאכלה למעט מלוגמא כדברי הברייתא שמדוע מרבים כבוסה ומוציאים מלוגמא כי כביסה היא הנאה ששוה בכל אדם אך מלוגמא אינה שוה בכל אדם והברייתא שממעטת מלאכלה מלוגמא זילוף ואפיקטוזין הוצאת יתר אכילה, זה כר' יוסי שהרי לת"ק ממעטים גם משרה וכבוסה.

רב יוסף ישב אחרי ר' אבא שישב לפני רב הונא ורב הונא אמר שהלכה כר' יהושע בן קרחה וכו' יהודה של משנתנו, ואמר רב יוסף שאמנם יש לחדש שהלכה כר' יהושע בן קרחה שלא נאמר שיחיד ורבים הלכה כרבים אלא הלכה כמו ר' יהושע שאמר שרק מלוה בשטר שאין בו הפסד לא נפרעים מעכו"ם קודם יום אידם אך מלוה על פה שהוא מציל מידם נפרעים קודם יום אידם, אך קשה מדוע צריך לפסוק כר' יהודה הרי ודאי הלכה כמותו שזה מחלוקת ואח"כ סתם שהלכה כסתם, שנחלקו כאן לגבי לצבוע אדום וצבעו שחור וסתמו בבבא מציעא שכל המשנה ידו על התחתונה וכל החזור בו ידו על התחתונה, ויש לומר שרב הונא פסק כאן שלא נאמר שאין סדר למשנה וזה סתם ואח"כ מחלוקת, אך קשה שנאמר תמיד שאין מחלוקת ואח"כ סתם שהרי אין סדר למשנה, ויש לומר שרב הונא סובר שאמנם במסכת אחת יש סדר אך במסכת אחרת אין סדר למשנה ורב יוסף סובר שכל נזקין נחשב מסכת אחת, ועוד יש לומר שהלכה כמו הסתם של ב"מ שזה סתם של הלכות פסוקות.

שנו בברייתא שמי שנתן מעות לשלוחו עמוד ב לקנות חיטים וקנה שעורים או ששלחו לקנות שעורים וקנה חיטים אם פיתחו או הותירו זה לשלוח, וישנה ברייתא שאם פחתו זה לשלוח ואם הותירו הרווח לאמצע, אמר ר' יוחנן שזה תלוי במחלוקת ר"מ ור' יהודה שלר"מ ששינוי קונה זכה לגמרי ולר' יהודה לא זכה לגמרי, אך יש לדחות שיתכן שר"מ דיבר רק בדבר שראוי לו אך לא בדבר שהולך לסחורה אלא אמר ר"א ששני הברייתות כר"מ והברייתא שהותירו לו היא במה שהוא לאכילה והברייתא שהותירו לאמצע מדובר שקונה לסחורה לכן בהותירו זה לא נקרא שינוי כלפי הבעלים, ובא"י צחקו על דברי ר' יוחנן לפי ר' יהודה וכי מי הודיעו למוכר החיטים שיקנה אותם לבעל המעות, ורב שמואל בר ססרטי מקשה עליהם שגם כששלחו לקנות חיטים וקנה חיטים מדוע זכה המשלח ור' אבהו אומר שכעשה שליחותו הוא כבעה"ב, וכן מוכח מהמשנה שהמקדיש נכסיו או המעריך נכסיו אין כלול בזה כסות אשתו ובניו וכן צבע שצבע לשמם ובסנדלים שקנה עבורם ולכאורה נאמר מי אמר לצבע שיקנה את הצבע לאשה אלא שאומרים שהבעל עשה בשליחותו וכן כאן השליח הוא כיד בעה"ב, ור' זירא מקשה וכי דעת האדם על התפילין שלו ושינוי שמי שהקדיש נכסיו מעלים לו את התפילין שיתן עבורם דמים להקדש, אמר אביי שאכן דעת האדם להקדיש אף את התפילין שהוא חושב שהוא עושה בכך מצוה אך אין דעתו להקדיש את כסות אשתו ובניו שזה יגרום לאיבה, ורב אושעיא מקשה ששנו כאן גם חייבי ערכים, ושינוי שממשכנים חייבי ערכין וכי דעת האדם על עצמו למשכנו, ור' אבא מבאר שהמקדיש נכסיו זה כאילו הקנה מראש את כסות אשתו ובניו להם.

דף קא שנו בברייתא שאם נתן עצים לחרש לעשות מהם כסא ועשה ספסל או ספסל ועשה כסא לר"מ נותן לו דמי עציו ולר' יהודה אם השבח יותר מהיציאה נותן לו את השבח ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח, ור"מ מודה אם נתן עצים לעשות כסא נאה ועשה כסא כעור או ספסל נאה ועשה ספסל כעור אם השבח יותר מהיציאה יתן את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח יתן את השבח.

הסתפקו אם יש שבח סימנים בצמר או לא, אין לומר שהספק הוא במקרה שגזל סימנים וטחנם ושרה אותם וצבע בהם שאז ודאי קנה בשינוי אלא הספק הוא כשגזל סימנים שרויים וצבע בהם האם נאמר שיש שבח סימנים בצמר שיכול לומר לו הבא לי הסימנים או שאין שבח סימנים בצמר ויכול לומר לו שאין לך כלום אצלי, אך קשה שיאמר הנגזל הבא לי הסימנים שהפסדת אותם, אלא יש לומר שהספק הוא לצד השני שאין שבח סימנים בצמר וצריך לשלם לו את ההפסד או ששבח הסימנים קיים בצמר ויטען הגזלן קח אותם, אך יש לדחות שבמה יקח אותם הרי אם ישים אותם בצפון אמנם הצבע יעבור אך לא מתקיימת השבחה בכך, אלא הספק הוא שגזל סימנים וצמר של אדם אחד וצבע את הצמר בסימנים, אם נאמר ששבח הסימנים בצמר יכול לטעון לו שהחזרתי סימנים וצמר, או שאין שבח הסימנים בצמר וא"כ הוא משיב לו צמר אך לא סימנים, אך לכאורה פשוט שיפטר שהרי הוא השביח את הצמר בדמים, ויש לומר שמדובר שצמר צבוע הוזל בעולם וא"כ אין כאן שבח, ועוד יש לומר שצבע בהם קוף שהוא לא התייקר בצביעתו, ורבינא מבאר שהספק הוא כשהצמר של אחד והסימנים של אחר ובא קוף וצבע את הצמר בסימנים הללו והספק הוא שאם יש שבח סימנים בצמר יכול הנגזל לומר הבא לי את הצבע שהוא אצלך או שאין שבח סימנים בצמר והוא אומר לו אין לך אצלי כלום, ולכאורה יש להוכיח ממשנה שבגד שצבעו בקליפי ערלה ידלק א"כ במראה יש ממשות ורובא דוחה שהתורה אסרה בערלה הנאה שנראית לעיניים, וכן שינוי שלומדים מהפסוק ערלים לא יאכל שאסור באכילה ומנין שלא יהנה ולא יצבע בו ולא ידליק בו נר יש ללמוד מהפסוק וערלתם ערלתו את פרו ערלים לא יאכל לרבות את כולם, ולכאורה יש להוכיח מברייתא שבגד שצבעו בקליפי שביעית ידלק, ויש לדחות שלומדים מפסוק תהיה בהוייתה תהיה.

עמוד ב רבא הקשה שבמשנה כתוב בגד שצבעו בקליפי ערלה ידלק א"כ יש איסור במראה ויש ברייתא שרביעית דם ממת שנבלע בבית הבית טמא ויש אומרים שהבית טהור ואין מחלוקת אלא שכלים שהיו קודם טמאים וכלים שבאו אח"כ טהורים ואם נבלע בכסות משערים אם יכבסו ויצא רביעית דם מהבגד טמא ואם לא הוא טהור וא"כ לא חששו למראה, ורב כהנא מבאר ששנו כאן מקולי רביעיות שמדובר בדם תבוסה שטומאתו מדרבנן.

רבא מקשה ששינוי שבמין הצובעים ספחיו סטיס וקוצה יש להם ולדמיהם קדושת שביעית וכן יש בהם דין ביעור א"כ יש קדושת שביעית בעצים, ובברייתא שינוי שאם גיבב עלי קנים וגפנים לעשות מהם אוצר לחורף אם לקטן לאכילה יש בהם קדושת שביעית ואם גיבב לשם עצים אין בהם קדושת שביעית, ורבא ביאר שלומדים מהפסוק לאכלה שיש קדושה במה שיש הנאה וביעור כאחד ובא למעט עצים שהנאתם רק אחר ביעורם ואף שיש עצי שמן שמאירים כאבוקה בעת שריפתם, דף קב סובר רבא שסתם עצים עומדים להסקה והיא הנאה שאחר הביעור.

שנו בברייתא שאם אדם קנה שדה עבור חבירו לא כופים אותו למכור ואם אמר על מנת כופים אותו למכור, ומבאר רב ששת שמי שקנה שדה בשם ריש גלותא לא כופים את ריש גלותא למכור לו, אך אם אמר על מנת כופים אותו למכור לו, ומשמע שבלא אמר על מנת ריש גלותא אכן קנה לעצמו, ולכאורה זה לא כסברת בני א"י שאמרו לעיל וכי מי הודיעו לבעל חיטים שיקנה חיטיו לבעה"ב, אך יש לדחות שמדובר שהוא הודיע לבעל השדה ולעדים, אך קשה מהסיפא שבאמר על מנת כופים אותו למכור ולכאורה יאמר ריש גלותא איני רוצה בכבוד שאתם עושים לי ולא בזלזול לעשות אותי למוכר קרקעות, ואביי מבאר בברייתא שאדם לקח שדה בשם חבירו,

דף קג לא כופים את המוכר למכור שוב עבורו ואם אמר על מנת כופים את המוכר למכור, ולכאורה פשוט כך מדוע נכפה את המוכר ויש לומר שהחידוש הוא שהוא לא יכול לטעון למוכר הרי ידעת שאני קונה לעצמי ואמרת בשם ריש גלותא רק להצלה ולא זרקתי ממון לחנם אלא על דעת שתכתוב שטר אחר, קמ"ל שאומר המוכר עשית לך ענין אם אותו שבאת בשמו והוא יכתוב לך שטר אחר.

מה שכתוב בברייתא שאם אמר על מנת כופים את המוכר למכור לכאורה זה פשוט שהרי התנה כך, יש לומר שמדובר שהוא אומר לפני העדים ראו שאני רוצה שטר אחר, והיינו אומרים שהמוכר יכול לומר שהכוונה שאותו שבאת בשמו יכתוב לך שטר קמ"ל שהוא אומר לכן טרחתי לומר לעדים לפניך שאני רוצה שאתה תכתוב שטר.

רב כהנא הקדים לשלם מעות עבור פשתן ובסוף התיקר הפשתן ובעה"ב מכרו לאחרים ואמר רב כהנא לרב מה אעשה האם אקח את הכסף שהם שילמו אמר לו רב אם כשמכר בעה"ב הוא אמר לקונים שהפשתן שייך לך אתה יכול לקחת ואם לא אינך יכול, ולכאורה זה כסברת בני א"י שאמרו מי הודיעו לבעל חיטים שיקנה חיטיו לבעל המעות, ויש לדחות שרב כהנא לא נתן ארבע ולוקח שמונה אלא הפשתן התיקר מעצמו והם גזלו את זה ושנינו שכל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה, ויש לומר ששם זה היה רק אמנה ורב כהנא עדיין לא משך את הפשתן ורב לשיטתו שמותר לעשות אמנה בפירות לקבלם במחיר הזול בשעת היוקר אך לא לקבל מעות בשעת הזול ולקחת מעות בשעת היוקר שזה נראה כריבית.

משנה מי שגזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו צריך להוליכו אף למדי ולא יתן לבנו ולשוחו אך יתן לשליח ב"ד ואם מת יחזיר ליורשיו, אם נתן לו רק את הקרן ללא החומש או שמחל לו על הקרן ולא על החומש או שמחל לו על הקרן ועל החומש מלבד פחות משהו פרוטה בקרן אינו צריך ללכת אחריו למדי, אך אם נתן לו חומש או שהוא מחל לו על החומש ולא נתן לו קרן או שמחל על שניהם חוץ משהו פרוטה בקרן צריך ללכת אחריו למדי ואם נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש **עמוד ב** הוא משלם לו חומש על חומש עד שיתמעט הקרן פחות משהו פרוטה, וכן הדין בפקדון, שכתוב או בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר הוא משלם קרן וחומש ואשם. **גמרא** משמע במשנה שבלא נשבע א"צ להוליך למדי ולכאורה זה לא כר' טרפון ולא כר'ע, שנחלקו בברייתא בגזל אחד מחמשה ולא יודע ממי מהם וכל אחד אומר גזלת ממני, לר' טרפון מניח גזילה ביניהם ומסתלק, ולר'ע דרך זו לא מוציאה אותו מהעבירה אלא ישלם גזילה לכל אחד ואחד, ולכאורה ר' טרפון סובר שגם בנשבע יניח גזילה ביניהם, ולר'ע גם בלא נשבע ישלם לכולם, ויש לומר שהמשנה כר'ע ור'ע שאמר שמשלם לכל אחד מדובר בנשבע ועל זה כתוב לאשר הוא לא יתתנו אך בלא נשבע לא ישלם לכולם, ור' טרפון סובר שגם בנשבע חכמים עשו תקנה כמו שאמר ר"א בן ר' צדוק שתקנו תקנה גדולה שאם ההוצאה להשבה יתירה על הקרן ישלם קרן וחומש לב"ד ויביא אשם ויתכפר לו, ור'ע סובר שעשו תקנה רק כשיודע ממי גזל אך בגזל אחד מחמשה שאינו יודע ממי גזל

והממון לא חוזר לבעליו לא עשו תקנה, רב הונא בר יהודה מקשה שר"ש בן אלעזר אמר שר' טרפון ור'ע לא נחלקו בקנה מאחד מחמשה ואינו יודע ממי שיניח ביניהם את דמי המקח, ונחלקו בגזל מאחד מחמשה ואינו יודע ממי שלר' טרפון יניח ביניהם את הגזילה אך לר'ע אין לו תקנה עד שישלם לכל אחד ואם נאמר שמדובר בנשבע אין לחלק בין גזל לקנה, ועוד מקשה רבא שהיה מעשה בחסיד אחד שקנה משני בני אדם ולא ידע ממי ור' טרפון אמר לו הנח דמי מקח ביניהם והסתלק ור'ע אמר לו אין לך תקנה עד שתשלם לכל אחד, ואין לומר שמדובר בנשבע שהרי חסיד לא נשבע לשקר, ואין לומר שהוא נשבע ואח"כ נעשה חסיד שהרי שנינו כל מקום שכתוב מעשה בחסיד אחד מדובר בר' יהודה בן בבא או ר' יהודה בן ר' אלעאי והם היו חסידים מתחילתם, אלא ודאי משנתנו כר' טרפון והוא מודה בנשבע כמו שכתוב לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו ור'ע קנס אף בלא נשבע.

יש להקשות לר' טרפון שגם בנשבע לא מתחייב בלא הודה וא"כ גם בלי שבועה מודה ר' טרפון באומר לשנים גזלתי מאחד מכם ואיני יודע ממי שנתן מנה לכל אחד שכבר הוא הודה,

דף קד ורבא מבאר שהמשנה ככו"ע ומדובר שהוא יודע ממי גזל והוא הודה לו וכיון שאפשר להחזיר את הממון לבעליו א"כ זה כאומר לו יהיו בידך אך בנשבע שצריך כפרה לא יצא ידי חובתו עד שיגיע לידי, אך בלא נשבע זה כפקדון אצלו עד שיבא ויקח אותו.

לרב חסדא שליח שעשאו בעדים הוא שליח ולרבא אינו שליח רב חסדא סובר שהוא אומר לו לכן העמדתי אותו בעדים כדי שיהיה ברשותו, ורבא סובר שאינו שליח והוא העמיד אותו לומר שיכול לסמוך עליו ולשלוח עמו, ויש להביא ראיה מהמשנה שהמשאיל שלח את הפרה ביד בנו או עבדו או שלוחו או ששלח ביד בנו או עבדו או שלוחו של השואל הוא פטור ולא מדובר שלא עשה שליח בעדים שא"כ מהיכן יודעים שעשאו שליח, וא"כ מדובר שעשה בעדים וא"כ זה עדיין ברשותו, ויש לומר שלרב חסדא מדובר בשכירו או לקיטו אך לפ"ז משמע שאם עשה שליח בעדים נעשה שליח, וקשה מדוע המשנה מבארת בסיפא שנתן לשליח ב"ד הרי ניתן לחלק בשליח רגיל אם עשאו בעדים או שלא עשאו בעדים, ויש לומר שבשליח ב"ד אין חילוק אם הנגזל עשאו שליח או שהגזלן עשאו שליח אך שליח בעדים נעשה שליח רק אם עשאו הנגזל ולא אם עשאו הגזלן ולא כדעת ר"ש בן אלעזר ששליח ב"ד שעשאו הנגזל או שעשאו הגזלן ושלח הנגזל ולקח מידו פטור הגזלן.

ר' יוחנן ור"א סוברים ששליח שעשאו בעדים נעשה שליח ובמשנתנו מדובר שהמציא לו שליח דהיינו שאמר לו שיש לו מעות אצל פלוני ואינו מחזירם לי אולי לא מצא אדם לשלוח עמו, וכן ניתן לבאר שמדובר בשכירו ולקיטו.

עמוד ב רב יהודה אומר בשם שמואל שלא שולחים מעות עם שטר אף שחתומים עליו עדים ור' יוחנן סובר שאם חתומים עליו עדים כן משלחים ואמרו שלשמואל התקנה היא כמו שר' אבא היה נושה ברב יוסף בר חמא ואמר לרב ספרא שיביא לו את המעות כשיחזור וכשבא לקבל את המעות אמר רבא בר רב יוסף האם כתב לך התקבלתי אמר לו לא, אמר רבא שיבקש ממנו לכתוב לו התקבלתי, אח"כ אמר לו שגם אם יכתוב לך כך זה לא יועיל שמה עד שתחזור ימות ר' אבא ויפלו המעות לפני היתומים ולא יועיל התקבלתי אלא התקנה היא שיקנה לו אגב קרקע ואז רב ספרא יכתוב התקבלתי, כמו שרב פפא היה נושה י"ב אלף זוז אצל בי חזואי והקנה לרב שמואל בר אבא אגב סף ביתו וכשבא יצא לקראתו עד תואך.

במשנה כתוב שלא צריך ללכת על החומש משמע שחומש הוא ממון אצלו וכשמת משלמים אותו היורשים ועוד שנינו שאם נתן את הקרן ונשבע על החומש מוסיף חומש על חומש שחומש הוא ממון, וכן שנינו שמי שגזל את חבירו ונשבע לו ומת היורשים משלמים קרן וחומש אך לא מביאים אשם, אך לכאורה קשה

ששנינו בברייתא שלא מוסיף חומש על גזל אביו וניתן לומר שלא משלם חומש כשלא נשבע לא הוא ולא אביו אך אם נשבע הוא ולא אביו או אביו ולא הוא או הוא ואביו כן ישלם קמ"ל אשר גזל ואשר עשק והוא לא גזל ולא עשק, ור"נ מבאר שמדובר שלא הודה אך אם הודה משלם חומש, אך קשה שאם לא הודה לא ישלם גם קרן ואין לומר שאכן לא משלם קרן שהרי ממה שמדברים על החומש משמע שקרן ודאי משלם, ועוד שכתוב בברייתא אחרת שמתי משלם קרן על גזל אביו כשנשבע הוא ואביו ואם נשבע רק אביו או רק הוא או לא הוא ולא אביו קמ"ל גזילה ועושק אבידה ופקדון יש תלמוד, וכשאמר רב הונא את השמועה הזו שאל אותו בנו רבה האם אמרת יש תלמוד או ישתלמו, אמר לו אמרתי יש תלמוד ומרובי הפסוקים, ויש לפרש שהכוונה שלא הודה האב אלא הבן ואין לחייב את הבן חומש שמדובר שאין הגזילה קיימת, אך קשה שא"כ הוא לא ישלם גם את הקרן, ויש לומר שיש אחריות נכסים אך לכאורה גם כשיש אחריות זה מלוה על פה שלא גובה לא מיורשים ולא מלקוחות, דף קה וניתן לפרש שמדובר שעמד בדין, אך לפ"ז ישלם הבן גם חומש אמר רב הונא בר רב יהושע שלא משלמים חומש על כפירת שיעבוד קרקעות, רבא אומר שמדובר שנרתיק המעות של אביו מופקד אצל אחרים ומשלם קרן כי זה בעין אך לא משלם חומש שהרי נשבע באמת.

רב פפא אומר שבפחות משה פרוטה לא הולך אחריו רק באין גזילה קיימת אך אם הגזילה קיימת ילך אחריו שחוששים שיתייקר, וללישנא בתרא גם כשהגזילה קיימת לא ילך אחריו שלא חוששים שיתייקר.

רבא אומר שאם גזל ג' אגודות בג' פרוטות והוזלו ועמדו על ב' פרוטות אם החזיר לו שתיים צריך להחזיר לו עוד אחת, וכן מוכח מדברי המשנה שבגזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך, ומשמע רק כשהחמץ בעין ואם אינו בעין אף שעכשיו אינו ממון אך כיוון שמתחילה הוא היה ממון חייב לשלם לו א"כ גם באגודות אף שעכשיו החוב הוא פחות משה פרוטה אך כיוון שזה היה שוה פרוטה צריך לשלם, ורבא מסתפק בגזל ב' אגודות בפרוטה והחזיר לו אחת מהם האם זה מועיל כיוון שעכשיו אין בידו גזילה של שוה פרוטה או שזה לא השבה כיוון שלא החזיר את הגזילה שהיתה אצלו, ורבא פשט שאם גזילה אין כאן גם אין כאן השבה, אך לכאורה כשאין גזילה נעשתה השבה, ויש לבאר שכוונת רבא שאף שגזילה אין כאן לא קיים מצוות השבה.

עוד אמר רבא שאמרו שניר שגילח ושירי ב' שערות לא עשה כלום, ויש להסתפק אם גילח אחת מהן ואחת נשרה, אמר רב אחא מדפתי לרבינא שרבא הסתפק בגילח אחת אחת, אמר רבינא שהספק הוא כשנשרה אחת ואח"כ גילח את השנייה האם מועיל שהרי עכשיו אין כדי גילוח או שזה לא נקרא גילוח שהרי נשאר קודם ב' שערות, ורבא פשט שאין כאן שיער ואין כאן גילוח, אך לכאורה אם אין שיער ממילא יש גילוח, אלא ביאור דברי רבא שאף שאין כאן שיער לא התקיים מצוות גילוח.

עוד אמר רבא שאמרו שחבית שנקבה וסתמוה שמרים הצילוה שלא תכנס טומאה, ורבא הסתפק כשאגף חציה בטיט, ושאל רב יימר את רב אשי שלכאורה זה משנה מפורשת שחבית שנקבה וסתמוה שמרים הצילוה ואם פקקה בזמורה עד שימרח ואם היו שתיים ימרח מהצדדים ובין זמורה לחברתה, ומשמע שרק במרח מציל ואם לא אינו מציל, ולכאורה זה כאגף חציה, אך יש לחלק שאם לא מרח זה לא עומד אך באגף חציה מה שעומד עומד.

עוד אמר רבא שאמרו שבגזל חמץ אומר לו הרי שלך לפניך, ורבא מסתפק **עמוד ב** מה הדין בנשבע על חמץ האם נאמר כיוון שאילו יגנב משלם לו ממון גמור א"כ זה כפירת ממון או שעכשיו זה מונח והוא כעפר א"כ אין כאן כפירת ממון, אך לרבה היה פשוט הספק של רבא שרבה אמר שאם תובע שורי גנבת והוא אומר לא גנבתי אמר לו מה הוא עושה אצלך אמר לו שומר חנם אני עליו חייב שהרי פטר עצמו מגניבה ואבידה, ואם אמר שומר שכר אני עליו חייב שהוא פטר עצמו מאונס של שבורה ומתה

ואם אמר שואל אני עליו חייב שהרי פטר עצמו בטענת מתה מחמת מלאכה ורואים שהגם שהשור קיים בכ"ז זה נקרא כפירת ממון כיון שהוא פוטר עצמו אילו יגנב א"כ גם בחמץ אף שעכשיו הוא כעפר אך כיוון שאילו יגנב הוא יצטרך לשלם לו א"כ זה כפירת ממון, וכשאמר רבא שמועה זו שאל אותו רב עמרם ששנינו שמוכחש בו לומדים למעט מודה בעיקר כגון שאמר לו שורי גנבת אמר לו לא אמר לו מה הוא עושה אצלך אמר לו אתה מכרת או נתת לי או שאביך מכרו לי או נתן לי במתנה או שרץ אחר פרתי או שבא אלי מעצמו או שמצאתי אותו תועה בדרך או שאני שומר חנם עליו או שומר שכר או שואל ונשבע והודה אין לומר שחייב שכתוב וכחש בה פרט למודה בעיקר, אמר לו אינך שם לב, ששם מדובר שהוא אומר לו הילך אך כאן מדובר שהוא עומד באגם, אך קשה שכשאומר אתה מכרת לי זה כפירה בעיקר הממון, יש לומר שהוא אומר לו שאמנם מכרת לי אך לא שלמתי כסף קח את השור עבור המעות וכשאמר אביך מכרו לי מדובר שהוא אומר לו שאביך נתן לי שאעשה לך טובה וכיוון שלא עשיתי קחתו ולך, ולכאורה קשה בתועה בדרך מצאתי שהיה לו להחזירו, ואביו של שמואל אומר שהוא נשבע לו שמצא אבידה ולא ידע שהיא שלו ואחזיר לך.

בן עזאי אומר שיש ג' שבועות בעדות אבידה שאם הכיר באבידה ולא במוצאה או שהכיר במוצאה ולא בה או שלא הכיר לא בה ולא במוצאה, ולכאורה כשאינו מכיר בה ובמוצאה הוא נשבע על אמת, ויש לומר שנשבע שהוא הכיר בה ובמוצאה, ולרב אמי בשם ר' חנינא הנ"מ היא לפטור ולשמואל זה לחיוב, וזה כמחלוקת התנאים במשביע עד אחד שלת"ק פטור מקרבן שבועת העדות ור"א בן ר' שמעון מחייב ות"ק סובר שדבר הגורם לממון אינו כממון, ור"א בן ר"ש סובר שהוא כממון ויתכן שלא היה נשבע להכחיש את העד.

רב ששת אומר שהכופר בפקדון הוא כגזולן וחייב עליו באונס וכן שנינו בברייתא שלומדים מוכחש בה שיש עונש, ואזהרה לומדים מלא תכחשו ומשמע עונש ממון ויש לדחות שהכוונה עונש שבועה, אך לכאורה בסיפא כתוב ונשבע על שקר עונש למדנו אזהרה מנין תלמוד לומר לא תשקרו ואם בסיפא מדובר בשבועה א"כ ברישא מדובר שלא נשבע, ויש לדחות שגם ברישא מדובר בנשבע וכשבאו עדים חייב באונסין ואם הודה משלם קרן חומש ואשם.

רמי בר חמא מקשה שכתוב במשנה שאם כנגדו חשוד על השבועה נשבע השני בין שבועת העדות בין שבועת הפקדון בין שבועת שוא ואם נאמר שמדובר שכפר א"כ הוא נפסל לגמרי, ויש לומר שמדובר שעומדת באגם שאינו כפירה שהוא אומר שהוא ישתמט ממנו בינתיים עד שיביא לו וכן מוכח מדברי רב אידי בר אבין שהכופר במלוה כשר לעדות,

דף קו אך הכופר בפקדון פסול, אך קשה מדברי אילפא שבבועה קונה לחיוב אונסין ומשמע שכפירה אינה קונה, ויש לומר שמדובר שהיא באגם, ועוד יש לפרש שבבועה קונה כדברי רב הונא בשם רב שאם אמר מנה לי בידך ואמר הנתבע אין לך בידי ונשבע ואח"כ באו עדים פטור שכתוב ולקח בעליו ולא ישלם שאם קיבלו הבעלים שבועה אינו משלם ממון.

רבא אומר שמסתבר שרב דיבר במלוה שנתנה להוצאה אך בפקדון הוא ברשות בעליו אך אני נשבע שרב אמר גם בפקדון שהרי הפסוק מדבר בפקדון וכשאמר ר"נ שמועה זו הקשה לו רב אחא בר מניומי ששנינו שתבע המפקיד היכן פקדוני ואמר הנפקד אבד והשביעו התובע ואמר אמן והעדים מעידיים שאכלו משלם קרן ואם הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם, ור"נ אומר שהמשנה מדברת בנשבע חוץ לב"ד, והקשה רב אחא מהסיפא שתבעו היכן פקדוני ואמר לו נגנב והשביעו ואמר אמן והעדים מעידיים שגנבו משלם כפל ואם הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם, ואם מדובר מחוץ לב"ד מה שייך כפל, ואמר ר"נ שניתן לתרץ שברישא מדובר חוץ לב"ד ובסיפא מדובר שנשבע בב"ד, אך לא אתרץ תירוץ דחוק אלא גם ברישא מדובר בב"ד אלא

שהוא לא קפץ ונשבע ובסיפא מדובר שקפץ ונשבע, ואמר רמי בר חמא לר"נ אם אינך סובר כרב מדוע אתה ממשכן עצמך על דבריו, אמר ר"נ שהוא רוצה לפרש איך יבאר רב את דברי המשנה, אך קשה שרב מביא פסוק לכך, ויש לומר שמהפסוק לומדים שכל הנשבעים בתורה נשבעים ולא משלמים שכתוב ולקח בעליו ולא ישלם שמי שעליו לשלם הוא נשבע, ורב המנונא מקשה ששנינו שאם השביע עליו ה' פעמים בין בב"ד בין שלא בב"ד וכפר עליו חייב על כל אחת ואחת ור"ש אומר שהטעם הוא שהוא יכול לחזור ולהודות ולא יתכן שמדובר בקפץ שהרי כתוב השביע עליו ולא יתכן שמדובר חוץ לב"ד שהרי כתוב בפני ב"ד, ורב המנונא עצמו מתרץ שהברייתא דברה לצדדים שהוא השביע עליו חוץ לב"ד, ובב"ד הוא קפץ, ורבא מקשה ששנינו שבעה"ב שטען גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם הודה קודם בואם משלם קרן וחומש ואשם ואם הודה אחר בוא העדים משלם כפל ואשם, ולא יתכן שמדובר כאן חוץ לב"ד או שקפץ שהרי כתוב שיש כפל, ורבא מתרץ שרב לא מדבר בהודה בין בטוען טענת גנב בין בטוען טענת אבידה שהרי כתוב והתודה שמשלם קרן וחומש וגם בטען טענת גנב ובאו עדים לא דיבר רב שהרי כתוב שיש כפל אלא מדובר שטען אבד ונשבע ולא הודה ובאו עדים, וכשאמר רב גמדה שמועה זו לפני רב אשי אמר רב אשי שרב המנונא עצמו הוא תלמידו של רב והוא הקשה מהודה ואיך יתכן שרב לא אמר בהודה, ורב אחא סבא אמר לרב אשי שהיה קשה לרב המנונא **עמוד ב** שרק אם חייב בנשבע מובן שחייב קרבן כשבאו עדים שהרי יכול לחזור ולהודות, אך אם נאמר שכשבאו עדים פטור איך יתכן שיש דבר שעדים לא יכולים לחייב ואנו נחייבו קרבן כיון שיכול להודות הרי עכשיו הוא לא הודה.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שהטוען טענת גנב בפקדון משלם כפל ואם טבח ומכר משלם ד' ה', שכמו שגנב משלם כפל ובטבח ומכר משלם ד' וה' כך טוען טענת גנב שמשלם כפל כשטבח ומכר הוא ישלם ד' וה', אך יש לפרוץ שגנב משלם כפל אף בלי שבועה ואילו טוען טענת גנב משלם כפל רק בשבועה, ויש לומר שכיון שזה היקש לא משיבים על ההיקש, אך זה מובן רק למ"ד לעיל ששני הפסוקים הסמוכים אחד מדבר על גנב ואחד מדבר על טוען טענת גנב וא"כ יש היקש, אך למ"ד שאם ימצא ואם לא ימצא מדברים שניהם בטוען טענת גנב קשה שיש פירכא, ויש לומר שיש לרבות מגנב הגנב, ר' חייא בר אבא מקשה לר' יוחנן שכתוב במשנה שאמר בעה"ב היכן שורי אמר לו גנב והשביעו ואמר אמן ויש עדים שאכלו משלם כפל והרי אי אפשר לאכול כזית בלי לשחוט וא"כ מדוע ישלם רק כפל שישלם ד' וה' על הטביחה, ויש לומר שמדובר שאכלו נבילה בלי טביחה ולא תירץ לו ששחטו ונמצא טריפה שזה כר"מ ששחיטה שאינה ראויה נקראת שחיטה, ולא תירץ שאכלו בן פקועה כר"מ שמצריך שחיטה בבן פקועה, ולא תירץ שעמד בדין ואמר לו צא תן לו כדברי רבא שכשאמר צא תן לו פטור מד' וה' כיון שהוא הפסיק את הדבר הוא נעשה גולץ שלא משלם ד' וה' אך אם אמרו חייב אתה ליתן לו וטבח ומכר משלם ד' וה' כיוון שלא פסקו את הדבר א"כ הוא עדיין גנב, אך קשה שבכ"ז ניתן לתרץ שמדובר בשותף שקדם וטבח שלא לדעת חבירו, אלא נקטו טעם אחד מב' או ג' טעמים.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שטוען טענת גנב באבידה משלם כפל שכתוב על כל אבידה אשר יאמר ורב אבא בר ממל מקשה ששנינו בברייתא שלומדים מכי יתן איש שאין נתינת קטן כלום וכ"ז בנתן לו כשהוא קטן ובשעת התביעה הוא עדיין קטן ואם הוא גדל בשעת התביעה פטור שכתוב עד האלוקים יבא דבר שניהם שנתינה ותביעה שוים כאחד, ולכאורה זה יהיה כאבידה שאין בה שעת נתינה, ויש לבאר שמדובר שאכלו כשהוא קטן, אך לפ"ז אם אכל כשגדל ישלם וא"כ קשה מדוע כתוב בברייתא שיהיה נתינה ותביעה שוים כאחד שיכתבו אכילה ותביעה שוים כאחד אמר ר' חייא שאכן יש לשנות אכילה ותביעה שוים כאחד,

ורב אשי מחלק שאבידה באה מכח בן דעת אך בקטן שלא בא מכח בן דעת פטור.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שהחייב בטוען טענת גנב הוא רק כשיש כפירה במקצת והודאה במקצת, שכתוב בפסוק כי הוא זה וזה לא כדעת רב חייא בר יוסף,

דף קז שרב חייא בר יוסף אומר שהפרשיות מעורבות ומה שכתוב כי הוא זה זה רק על מלוה, והסברא היא כדברי רבה שהתורה חייבה שבועה במודה במקצת כי הוא רצה לכפור בכל אך לא כפר כי אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והוא רצה להודות לו בכל אך הוא כפר בקצת כי הוא קצה להשתמש עד שיהיה לו כסף ויפרע לו לכן התורה הטילה שבועה כדי שיודה בכל וסברא זו שייכת רק במלוה אך בפקדון שהשומר עושה טובה לבעה"ב א"כ הוא מעיז לכפור בו לגמרי.

עמוד ב רמי בר חמא אומר שהד' שומרים שומר חנם שומר שכר שוכר ושואל נשבעים רק כשיש כפירה במקצת והודאה במקצת, ומבאר רבא שטעמו הוא שבשומר חנם כתוב להדיא כי הוא זה, ושומר שכר לומדים משומר חנם בגזירה שוה נתינה נתינה, ושואל לומדים מהפסוק וכי ישאל ואו מוסיף על ענין ראשון ושוכר הוא כשומר חנם או כשומר שכר.

עוד אמר רב חייא בר יוסף שטוען טענת גנב בפקדון חייב רק כששלח בו יד שכתוב ונקרב בעל הבית אל האלוקים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו כלומר שאם שלח יד הוא חייב ור' חייא בר אבא אמר בשם ר' יוחנן שמדובר בעומדת על אבוסה, אמר לו ר' זירא האם ר' יוחנן אמר שרק בעומדת על אבוסה הוא חייב אך אם שלח יד פטור כי הוא קנאה ולא מועילה בה השבועה או שר' יוחנן אמר שחייב אפילו בעומדת על אבוסה, אמר ר' חייא שלא שמע על כך אך שמע בדומה לכך שרב אסי אמר בשם ר' יוחנן שאם טען טענת אבד ונשבע ואח"כ טען טענת גנב ונשבע ובאו עדים הוא פטור משמע שהוא קנאה בשבועה הראשונה, ור' זירא דוחה שהטעם הוא שהוא יצא ידי הבעלים בשבועה הראשונה וכן אמר ר' אבין בשם ר' אילעא בשם ר' יוחנן שאם טען טענת אבד בפקדון ונשבע ואח"כ טען טענת גנב ונשבע ובאו עדים פטור כיון שיצא ידי הבעלים בשבועה הראשונה.

רב ששת אומר שהטוען טענת גנב בפקדון אם שלח בה יד פטור שכתוב ונקרב בעל הבית את האלוקים אם לא שלח ידו משמע שאם שלח ידו פטור, ור"נ מקשה שהרי משביעים את השומר ג' שבועות שלא פשע שלא שלח בה יד ושבועה שאינה ברשותו וכמו ששבועה שאינה ברשותו כשמתברר שהיא ברשותו הוא חייב, כך השבועה שלא שלח בה יד כשמתברר ששלח בה יד הוא יהיה חייב, אמר רב ששת ששבועה שלא שלח בה יד היא כמו שבועה שלא פשע בה וכמו ששבועה שלא פשע בה כשמתברר שפשע בה הוא פטור מכפל כך שבועה שלא שלח בה יד כשמתברר ששלח בה יד הוא פטור מכפל.

רמי בר חמא מסתפק אם הממון שמחייבו כפל פוטר מחומש או שהשבועה שמחייבת כפל פוטר מחומש והיינו כשטען טענת גנב ונשבע ואח"כ טען טענת אבד ונשבע,